

De bondslin gaat niet uit van de basis. Dick Visser is daar een voorbeeld van.

'Het is maar hoe je als bestuur gebruik wilt maken van het bondsapparaat. Ik denk daar een goed gebruik van te kunnen maken door een beleid te gaan voeren om kadergroepen op te bouwen, die puur werken op machtsbasis, die de strijd aangaan. Mensen actief maken en eisen leren formuleren. Een beleid gebaseerd op de kracht van mensen. Dus geen bestuur dat heilloos achter reorganisaties aanloopt, dat mensen de noodzaak tot inleveren aanpraat, dat niet tot strijd oproept en dat zich verantwoordelijk voelt voor de economische wan-orde.'

'De kandidaten W. Agenant en W. van Roeden hebben tot op heden niet bewezen, dat ze in staat zijn leiding aan de bond te geven zonder de lange weg bewandeld te hebben of dat ze over kwaliteiten beschikken die nodig zijn om met de overige bondsbestuurders als eenheid leiding aan de bond te geven.' Citaat uit 'Beschrijvingsbrief voor de vergadering van de bondsraad van de IB-FNV van 16 en 17 mei 1983'.

Aan het woord is Willem Agenant, kaderlid van de Industriebond-FNV bij het bedrijf Howson-Algraphy in Soest, lid van de bondsraad van de IB-FNV. Hij is door de distrikten Rotterdam en Zeeland kandidaat gesteld voor het voorzitterschap van de IB-FNV. Daarmee is hij de tegenkandidaat van, de door het bondsbestuur voorgedragen, Dick Visser. De verkiezing heeft 16 mei 1983 plaats in een vergadering van de bondsraad. Voor één van de zes sekretarisfuncties in het bondsbestuur is door het distrikt Zeeland Wiep van Roeden (Hoogovens, lid bondsraad) kandidaat gesteld. De redactie van SOLIDARITEIT sprak met Willem Agenant over een aantal onderdelen van zijn programma en zijn ervaringen in wat een democratische verkiezingsstrijd had kunnen zijn.

Solidariteit - Een belangrijke reden om je kandidaat te stellen voor het voorzitterschap was de nota 'Aan de slag in de industrie'. Inleveren van de prijskompensatie in ruil voor werkgelegenheid was de toverformule waarmee de onderhandelaars aan de slag konden. Inmiddels zijn we een tijdje verder. In november kregen we het akkoord in de Stichting van de Arbeid. In maart kwam het metaal-akkoord tot stand. Er wordt heet wat ingeleverd. Maar hoe zit het nou met de werkgelegenheid?

Agenant - Laat ik voorop stellen dat arbeidstijdverkorting gewoon moet. Alleen niet ten koste van de prijskompensatie. Dat is de kern waarom het draait. In de afgelopen periode hebben we gezien dat de inleveroperatie versterkt is doorgegaan. Zonder

garanties voor de werkgelegenheid. Kijk naar het onlangs gesloten metaal-akkoord. Er is voor ons niets, helemaal niets uitgekomen. Door het bondsbestuur wordt zelfs een lege hand gepresenteerd als een overwinning. Dat is de ene kant die je ziet. Aan de andere kant moet je konstateren dat de kritiek op de inleverbereidheid zeker niet is toegenomen. Ik denk dat de kritische kaders er nog wel steeds tegen zijn, maar men is gewoon in de hele inlever-ideologie gaan meedraaien. Inleveren voor arbeidstijdverkorting is gewoon geworden.

Wat toeneemt is niet de kritiek, maar de angst. In angstsituaties en in heel concrete situaties, waarbij het eigen bedrijf ter sprake is, kan ik me heel goed voorstellen dat je mee gaat denken aan inleveren. Men gaat om voor het argument: als je de prijskompensatie niet inlevert, dan lever je over een poosje 20% in. Er wordt natuurlijk nooit bij gezegd, dat als je de prijskompensatie wel inlevert je ook geen garanties krijgt datje later niet nog verder terug moet. En over controleerbare garanties voor werk wordt niet eens meer gesproken.

Solidariteit - Toch is er vooral door jongeren fel gereageerd op het metaal-akkoord. Zo is bijvoorbeeld de FNV-Jongerenbeweging van mening dat jongeren een zelfstandig leven onmogelijk wordt gemaakt, omdat zij onder de 23 jaar verplicht worden tot een 32-urige werkweek met een evenredige inlevering van loon van 20%.

Agenant - De klappen vallen precies bij de jongeren. Bovenop de korting van 10% op de jeugdlonen, zo'n jaar of twee geleden, komt die 20%. En alsof dat nog niet genoeg is, heeft minister De Koning aangekondigd om per 1 juli a.s. opnieuw gemiddeld 10% van het loon af te halen. De protesten van de jongeren zijn zeer terecht, ook al omdat de belofte 1200 extra arbeidsplaatsen voor jongeren - als ze er komen - een druppel op een gloeiende plaat is. Dat is nog geen half procent bij zo'n kwart miljoen werkloze jongeren.

WILLEM ANGENANT. DE NIEUWE VOORZITTER VAN IB-FNV?

In de bondsraad komen de belangen van jongeren nauwelijks aan bod, daarbij komt dat ze geen rechtstreekse vertegenwoordiging hebben.

Solidariteit - in je beginselverklaring ga je in op de verhouding tussen werknemers en werklozen. Hoe zie jij de mogelijkheden voor de vakbeweging om de werklozen binnen de bond te mobiliseren?

Agenant - Een concreet antwoord vind ik moeilijk te geven. Het enige machtsmiddel wat je als georganiseerde werknemers hebt, is je positie binnen de bedrijven. Werklozen missen dat machtsmiddel. Het is daarom belangrijk de eisen en belangen van de werklozen mee te nemen in de eisen die de werkenden stellen. In de tweede plaats moet je ze bij elkaar brengen, ze organiseren. In de derde plaats zouden werklozen ingeschakeld moeten worden in allerlei vakbondsactiviteiten. Ze beschikken over veel kennis en ervaring, die productief gemaakt kunnen worden in bijvoorbeeld het begeleiden van kadergroepen, het geven van cursussen, enzovoorts. De bezoldigden komen daar nauwelijks aan toe.

Zowel naar werklozen als naar WAO-ers doet de vakbeweging veel te weinig. Ze beperkt zich tot individuele belangenbehartiging. De vakbeweging zou initiatieven moeten nemen om het isolement van werklozen te doorbreken. Ze kennen elkaar niet eens. Er is geen organisatie, waarin de werklozen in contact kunnen komen met de enige machtsbasis die de vakbeweging heeft: de werkende mensen in de bedrijven.

Solidariteit - In september 1982 heb je je kandidaat gesteld. Wat zijn je ervaringen sindsdien in de Industriebond-FNV? Is er bijvoorbeeld sprake van een openbare en democratische verkiezingsstrijd?

Agenant - Heel opvallend is dat men alle mogelijke moeite doet om het feit dat er meerdere kandidaten zijn uit de publiciteit te houden. Het wordt doodgezegen. Op de machtsgreep van het bondsbestuur om Dick Visser aan het hoofd van een nieuwe club te presenteren, heeft de bondsraad vreselijk pissig gereageerd. Dat leidde tot de toezegging dat als er meerdere kandidaten zouden zijn, de aandacht voor de kandidaten gelijk verdeeld zou worden. De redactie van ZIN heeft gezegd deze uitspraak van de bonds-

raad te respecteren. Iedere kandidaat heeft evenveel recht op publiciteit. Maar ze hebben afgesproken dat geen van de kandidaten aan enige publiciteit toekomt. En dat is ook evenveel. Als je de geruchten mag geloven, probeert men het zo stil te houden dat men zelfs na de verkiezingsdatum er niet meer over hoeft te praten. Gewoon: Visser is Voorzitter. Overigens: binnen de vakbondspers komt ook de naam Visser nauwelijks voor. Wel 'toevallig' in allerlei andere bladen, maar daar kan de vakbondspers natuurlijk niks aan doen. Binnen de vakbondspers krijgen we dus allebei evenveel, allebei dus niks.

Solidariteit - Dus de mensen die jij wilde bereiken, weten nergens van?

Agenant - Dat vrees ik van wel. De lagere kaders en het gewone lid zullen meestal niet eens weten dat er meerdere kandidaten zijn. Zeker niet in die distrikten waar de kwestie niet aan de orde is geweest. Het heeft maar in drie distrikten gelopen. Wat volgens mij ook nog een rol speelt, is dat mijn kandidaatstelling opgevat wordt als een gevolg van een controverse tussen Groenevelt en mij. Het onkontroleerbare circuit van de wandelgangen werkt zo. Het bestuur probeert me in een hoek te drukken - kommunist, cellenbouwer - die ook de bondsraadsleden niet zien zitten. Je wordt dus behoorlijk geïsoleerd gehouden.

Solidariteit - Dat moet in de bondsraad zelf toch wel te doorbreken zijn. Dat wordt het parlement van de bond genoemd en een open discussie moet daar toch mogelijk zijn?

Agenant - Dat zie je verkeerd. Reageren van bondsraadsleden op elkaar is er zelden bij. Er is op het nivo van de afzonderlijke delegaties overleg, maar dwarsverbindingen tussen de delegaties zijn er nauwelijks. Dat heeft veel te maken met de vergaderorde. Er is eerst een lange inleiding van de voorzitter. Daar kan op gereageerd worden. Dat gebeurt dan ook. Na de antwoorden vanuit het bestuur volgt er een tweede reactie. Het bestuur rolt erover heen en dan mag er gestemd worden. Een onderling debat tussen de leden van de bondsraad is een uitzondering. In een emotionele bui hoor je wel eens een kreet slaken, maar dat is dan buiten de orde, dan moet je je bek houden, dat kan niet.

Solidariteit - Had je wel verwacht dat er een open verkiezingsstrijd zou losbranden?

Agenant - Ja. Misschien wat naïef, maar ik had die verwachting. Zeker gezien de kwaadheid van de bondsraad. In wezen was een belangrijke reden voor m'n kandidaatstelling het oproepen van een open en breed debat over het totale beleid van de IB-FNV, dwars door alle bondsstructuren heen. Want uiteindelijk zou die of gene voorzitter de uitdrukking moeten zijn van een door de leden gevoerde discussie en strijd over hoe de krisispolitiek van ondernemers en regering geattakeerd zou moeten worden.

Solidariteit - Onlangs verklaarde Dick Visser op dat ondernemersfestival van Elseviers Weekblad (geopend door Van Aardenne, waar top-ondernemers en hoogleraren het woord voerden) dat hij bereid was tot informele gesprekken met ondernemers over investeringsbeslissingen. Het leverde hem een compliment op van Van Veen, die zijn 'gematigde verhaal' preees. Dat rustig zaken doen, buiten de leden om, is dat kenmerkend voor het type bestuurder dat Visser is.

Agenant - Ik heb het gevoel dat dit soort benaderingen op het lijf van de huidige bondsbestuurders is geschreven. Het komt omdat het bondsbeleid niet toestaat dat er kracht gevormd wordt via strijd. De neiging om dingen met een wandelgangen-diplomatie te regelen, is een bewijs van ongelof in de kennis, de macht en het inzicht van

WILLEM ANGENANT. DE NIEUWE VOORZITTER VAN IB-FNV?

de leden zelf. De hele bondslijn gaat niet uit van machtsontwikkeling aan de basis. Het gaat uit van meepraten, meebeslissen, meeverantwoordelijk zijn. Verder niet. Je kan hoogstens eens opgetrommeld worden als het om landelijke zaken gaat, maar een bondsbeleid dat gericht is op vakbondskracht in de bedrijven zelf, dat is er toch niet.

Visser zou een dergelijke beweging ook niet in gang kunnen zetten. Hij is een manager, een bedrijfsleider, maar niet iemand die de ledenbasis aanspreekt. Visser is de uitdrukking van een vakbeweging die in het defensief is gedrongen en probeert met de ondernemers tot overeenstemming te komen. Om daarmee nog te redden wat er nog te redden valt. Het alternatief daarvoor, zelfstandige en krachtig opererende basisgroepen, daar is het bondsbestuur echt bang voor. Bedrijfsledengroepen, zoals die van ons bij Howson Algraphy of van bijvoorbeeld de Schelde, worden niet gebruikt. Dat moet men niet.

Solidariteit - Hoe beoordeel je de krachtsverhoudingen binnen de Industriebond en welke kansen geef je

jezelf op een overwinning?

Agenant - Je stelt je natuurlijk niet ter beschikking om als kop van Jut te dienen. Het begin ligt zo'n beetje in de zomer van 1980. De tijd van 'Durven en Doormodderen'. We hielden ons sterk bezig met het vakbondswerk op bedrijfsniveau. In die periode roerde zich ook de bedrijfsledengroep van Ford. We voelden een groot onbehagen met wat de bondsleiding aan het doen was. We trokken de konklusie dat we ook in de beleidsvormende organen terecht moesten komen. Daar zou je het makkelijkst dingen kunnen veranderen. Dat bleek nogal tegen te vallen. Nou, dan zie je die bestuursverkiezingen aankomen. Uitgaande van de normale krachtsverhoudingen binnen de bondsraad maak je natuurlijk niet veel kans.

Maar toch kan mijn kandidatuur een signaalwerking hebben. Ook in de bondsraad zit behoorlijk wat onvrede. Ik probeer nu zo scherp mogelijk de tegenstelling in de opvattingen die Visser verpersoonlijkt en die bij de actieve kaderleden bestaan, duidelijk te maken.

Op die manier, gebruik makend van de verkiezingen, probeer ik het de-

mokratiseringsproces binnen de bond op gang te brengen en blokkades weg te nemen voor de activiteiten van de basis.

Natuurlijk kan je de vraag stellen of mijn kandidatuur geen illusie is. Juist ook vanwege het ontbreken van een stevige en goed georganiseerde oppositie. Het is in zekere zin een noodsporang. Maar toen allerlei mensen afvielen, realiseerde ik me dat als ik mezelf niet kandidaat zou stellen, dat er dan niemand zou zijn. En dat we dan in ieder geval door zouden gaan op de weg die we nu heel erg duidelijk voor ons zien liggen: nog verder in het defensief, daling van koopkracht, afbraak van werkgelegenheid en verzwakking van de vakbeweging.

Redactie

'Alleen strijders kunnen overwinnen, meepratens verliezen altijd'

Voor de strategie die Agenant voorstaat moet het bedrijvenwerk uit het slop gehaald worden. Bedrijfsledengroepen moeten worden gevormd, kadergroepen geschoold, begeleidingsactiviteiten georganiseerd. Meer ervaren kadergroepen moeten een eigen informatiesysteem opbouwen. Bedrijfsledengroepen moeten niet langer afhankelijk zijn van de OR-fractie of van de beschikbaarheid van een distriktsbestuurder. Als de leden zelf binnen het bedrijf kunnen onderhandelen, zijn de mensen veel beter te mobiliseren. En de distriktsbestuurders kunnen hun kostbare tijd besteden aan opbouwwerk en begeleiding. Vanuit een machtspositie in de bedrijven kunnen eisen gesteld worden aan het ondernemingsbeleid, kan zeggenschap verkregen worden over wat, hoeveel, met welke machines en met hoeveel mensen geproduceerd wordt. Dat levert veel meer op dan meelopen met de spelregels die het kapitalisme voor ons opgesteld heeft.

Agenant zegt niet alleen hoe het volgens hem niet (meer) moet. Hij heeft ook concrete ideeën over hoe het wél moet.

De veroorzakers van de crisis, de ondernemers dienen op te draaien voor de kosten van die crisis. Niet langer meewerken aan de 'herverdeling van de armoede', maar een beleid gebaseerd op eigen uitgangspunten. Onze macht ligt in de bedrijven; alleen daar kunnen wij werkelijk het ondernemersbeleid beïnvloeden. Als dat bij een voldoende aantal bedrijven gebeurt, heeft dat ook zijn uitwerking op het nivo van de nationale economie.

Wat het interne bondsleven betreft: het beleid van de bond moet volgens Agenant tot stand komen op een wezenlijk democratische manier, veel meer dan tot nu toe geschiedt. Hij ziet ook niets in de huidige koers, die gericht is op de overheid en op het 'overleg' in de diverse samenwerkingsorganen. Er moet niet langer worden 'meegedacht' met de logica van de kapitalistische economie en op basis van gegevens die door overheid en ondernemers verschaft worden. Geen medeverantwoordelijkheid dus voor een economie, waarin arbeid(st)ers geen enkele werkelijke zeggenschap hebben.

In het 'Politiek Manifest' waarmee Willem Agenant zich kandidaat stelde voor het voorzitterschap van de Industriebond-FNV zegt hij te menen dat een verkiezing goed is voor de democratie binnen de bond. Koöptatie (het verkiezen door diegenen die al zitting hebben) vindt hij een slechte zaak voor de bond. Verder vindt hij dat de bond een fundamenteel andere strategie moet gaan volgens om de vastgestelde beleidsuitgangspunten te realiseren. Vooral omdat de thans gevolgde strategie het tegendeel van positieve resultaten oplevert.